

Nr. A84/026

10 april 1984

ROEMENIE CONFORMEERT ZICH AAN MOSKOU INZAKE KERNWAPENPROBLEMATIEK

In het recente verleden heeft de Roemeense president en partijleider enige malen de aandacht van de Westerse pers getrokken met oproepen aan Oost en West om de kernwapenwedloop in Europa terug te dringen. De afgelopen maanden begon zich echter steeds verder in de richting van het Sovjetrussische standpunt ten aanzien van de Euro-raketten te bewegen, waarbij hij eenzijdig kritiek ging uitoefenen op de bewapeningspolitiek van het Westen. Het Roemeense staatshoofd lijkt daarmee te dingen naar verdere handelsconcessies van Moskou, die noodzakelijk zijn om uit de economische crisis te geraken, waarin zijn land verkeert.

ROEMENIË CONFORMEERT ZICH AAN MOSKOU INZAKE KERNWAPENPROBLEMATIEK

Tijdens bilaterale besprekingen eind maart in Sofia hebben de Roemeense president en partijleider _____ en zijn Bulgaarse ambtgenoot _____

"hun diepe bezorgdheid geuit over de ongekende verslechtering van de internationale toestand, in de gehele wereld en in het bijzonder in Europa, als gevolg van de acties die zijn ondernomen door de VS en de NAVO". Volgens het gezamenlijk communiqué dat na

's bezoek aan Bulgarije op 30 maart door het Roemeense persbureau Agerpres werd uitgegeven, maken de westerse landen "er zelf geen geheim van dat zij uit zijn op militaire suprematie". De plaatsing van nieuwe middellange afstandsruketten in Groot-Brittannië en West-Duitsland zou de Sovjet-Unie gedwongen hebben "om aangekondigde tegenmaatregelen te treffen" te weten de stationering van nieuwe raketsystemen in de DDR en Tsjechoslowakije.

Deze verklaring vertoont opmerkelijke verschillen met de inhoud van de tafelrede, die door _____ werd uitgesproken tijdens het traditionele herfstbezoek van _____ aan Roemenië in oktober 1983. Het Roemeense staatshoofd onthield zich bij die gelegenheid nog van eenzijdige beschuldigingen aan het adres van de NAVO. Hij drong toen niet alleen aan op het afzien van de plaatsing van Pershing II- en cruise missiles in West-Europa, maar propageerde (indirect) ook de ontmanteling van de reeds door de Sovjet-Unie in Oost-Europa geïnstalleerde SS-20's.

's toenmalige pleidooi voor tweezijdige ontwapening paste geheel in zijn min of meer zelfstandige buitenlandse politiek, die in de marges van de Comecon en het Warschaupact altijd plaats heeft ingerui voor vertoon van onafhankelijkheidszin en nationalistische accenten. De laatste tijd is de Roemeense leider echter wat dit betreft duidelijk gaan inbinden, waarschijnlijk omdat hij in toenemende mate aangewezen is op Sovjet-hulp om uit de economische misère te geraken, waarin zijn land verkeert.

De achtergebleven Roemeense landbouw is niet meer in staat in de eerste levensbehoeften van de eigen bevolking te voorzien, terwijl steeds meer bedrijfstakken in gebreke blijven bij de vervulling van het opgelegde planquotum. De tot 9 miljard dollar afgelopen schuldenlast aan het Westen heeft bovendien geleid tot een gebrek aan deviezen, waardoor

niet voldoende ruwe olie geïmporteerd kan worden om de voor de national economie belangrijke petrochemische industrie volop draaiende te houden. Een en ander is voor aanleiding geweest om harde bezuinigingsmaatregelen te treffen, die evenwel ontoereikend lijken om de economische problemen op te kunnen lossen. Het Roemeense staatshoofd dringt dan ook steeds krachtiger bij de Sovjet-Unie aan op een topconferentie van de Comecon, die zijn land de gewenste steun zou moeten opleveren op het gebied van energie, grondstoffen, technologie en levensmiddelenproductie.

Tegen deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat zich sinds het eind van 1983 steeds verder in de richting van het Sovjet-russische standpunt met betrekking tot de rakettenkwestie begon te bewegen. In een interview met het Italiaanse dagblad Paese Sera *) omschreef hij toen al de gelijktijdige stopzetting van de Amerikaanse plaatsing in West-Europa en van de Sovjetrussische tegenmaatregelen als een goede basis voor de hervatting van de onderhandelingen in Genève, die naar zijn mening overigens terecht door de Sovjetdelegati waren afgebroken. Het bestaan van de SS-20 raketten liet hij daarbij geheel buiten beschouwing.

Op 1 februari 1984 bleek nog een stapje verder te willen gaan na afloop van een driedaags bezoek van de Sovjet-minister van Buitenlandse Zaken aan Roemenië. In een slotverklaring hekelden zij gezamenlijk "het streven naar militaire superioriteit door het Westen", terwijl Roemenië bovendien erkende dat de Sovjet-Unie het recht had tegenmaatregelen te treffen wanneer de plaatsing van Amerikaanse raketten in enkele NAVO-landen voort zou gaan. Westerse waarnemers oordeelden dat deze nieuwe tegemoetkoming aan het Kremlin in verband stond met de toezegging van de Sovjet-Unie om nog dit jaar 1,5 miljoen ton olie te leveren in ruil voor hoogwaardige industrie-goederen en landbouwproducten. Roemenië bespaart op deze wijze 300 miljoen dollar aan 'harde' deviezen maar zou nog liever in converteerbare roebels willen betalen.

Met het aan het begin genoemde slotcommuniqué na zijn bezoek aan op 30 maart lijkt verdere concessies van de Sovjet-Unie te hebben willen afdwingen. Maar nog in hetzelfde weekeinde verklaarde de voorzitter van de Sovjetrussische staatsplanningscommissie voor de Hongaarse televisie dat de USSR niet in staat is haar olieleveranties aan de Comeconlanden uit te breiden. Daarmee

*) Deze krant werd in 1982 door de Italiaanse CP (PCI) verkocht en neemt sindsdien in internationaal politieke aangelegenheden meer en meer een pro-Sovjet standpunt in. (Zie : De Waarheid d.d.

lijkt de Roemeense president en partijleider weer te moeten omzien naar eigen middelen, die echter zo langzamerhand uitgeput beginnen te raken. Want nog maar kort geleden heeft hij zijn toevlucht al moeten nemen tot drastische vermindering van import en binnenlandse investeringen om de schulden aan het Westen te kunnen aflossen. Daarbij confronteerde hij de Roemeense bevolking met harde dwangmaatregelen, variërend van verplichte levering van particulier verbouwde landbouwproducten tegen (lage) staatsprijzen tot loonsverlaging in bedrijven die niet in staat zijn de vaak onrealistische plandoelstellingen te realiseren. Dit alles is gepaard gegaan met de zuivering van tientallen (onder-)ministers en een welhaast stalinistische onderdrukking van de bevolking.

Het is de vraag of nog veel verder zal kunnen gaan met dergelijke maatregelen zonder zijn positie op het spel te zetten. Het zou niet voor het eerst zijn dat een Oosteuropes partijleider het heeft moeten afleggen tegen de spiraal van economische verslechtering en toenemende repressie. Dat weet de Sovjetleiding ook en het feit dat zich juist in zijn buitenlandse politiek aan Moskou moet conformeren is een signaal dat hij het eveneens beseft.